

De weg is nog lang

Geland in Lubumbashi in de Democratische Republiek Congo. Het is eind oktober¹, we zijn enkele weken voor het regenseizoen. In de schaduw is het 34 graden. Rondom ons een zenuwachtige drukte van taxibusjes. Groepjes mensen aan de kant van de weg, hopen op werk. Enkele jongeren die leuren met tomaten. De straat is bezaaid met kuilen en putten. In de bermen plastic. Een vuilnisophaaldienst bestaat er niet. Groepjes kinderen sleuren met gele bidons water. Kinderen die op school zouden moeten zijn. De weg is nog lang ...

TEKST

Marianne Coopman

FOTO'S

Marianne Coopman

'De conclusie is duidelijk.
Zonder openbare investeringen is er geen
kwaliteitsvol onderwijs mogelijk.'

Marianne Coopman
Algemeen secretaris

Tien jaar sociale school

Het weerzien met onze Congolese vakbondscollega's is hartelijk. Tijdens ons verblijf in Lubumbashi willen we onze krachten bundelen, vorming geven en nadenken over de toekomst. We zijn hier ook om te vieren. De sociale school bestaat tien jaar! In 2009 besloot een groep van ACV-collega's om samen met de mensen in Katanga degelijke kansen tot opleiding op te starten. Als mensen in staat zijn beter te observeren, scherper te analyseren en onderbouwd te argumenteren kunnen ze samen sterker handelen. Ondertussen zijn we tien jaar verder en zien we krachtige mensen die sociale acties ondernemen en zo plaatselijk de werk- en levensomstandigheden verbeteren. Samen met hen organiseren we tijdens ons bezoek twee onderwijsstudiedagen. We brengen bezoeken aan scholen, economische activiteiten en lokale

zorginitiatieven. We gaan in dialoog. Samen met de CSC-afgevaardigden die timmeren aan het vakbondswerk in Lubumbashi verkennen we de harde realiteit.

Wat een groep verbindt

Op onze vormingstweedaagse tellen we vijftwintig schoolafgevaardigden. Een straffe prestatie in een omgeving waar vakbondsrechten ondergeschikt zijn. Via debat, groepswork en presentaties gaan we tot op het bot over thema's zoals recht op gratis onderwijs, de kwaliteit van onderwijs, het aantrekken van goede leraren, de werkomstandigheden en sociale zekerheid. De Congolese vraagstukken zijn voor ons onwaarschijnlijk. Zo heeft het gros van de leraren er geen pensioen. Het is werken tot aan de dood. Weduwen ontvangen na het overlijden van hun geliefde nog zes maanden loon. Daarna is er niets meer.

‘Ik hap naar adem als ik het eerste leerjaar van een publiek schooltje binnenstap. Hier zitten 240 leerlingen!’

Marianne Coopman
Algemeen secretaris

We luisteren naar kleuterjuf Peguy die vertelt over haar project. Samen met haar collega's spraken ze af om elke maand een kleine bijdrage bij elkaar te leggen om te gebruiken wanneer een collega ziek is. Zulke projecten zijn niet gemakkelijk. De lonen zijn er al zo laag, in de veelal grote gezinnen is elke cent nodig. Bovendien is het schoolbestuur dikwijls te laat met de uitbetaling van de lonen. Gewoonweg omdat er geen geld is. Wij getuigen op onze beurt over de opbouw van de sociale zekerheid sinds de tweede wereldoorlog maar ook over onze blijvende strijd om, ondanks de crisis, te kiezen voor het behoud van onze rechten. Hun boodschap aan ons? Geef nooit de solidariteit op! Laat de sociale zekerheid niet uithollen, want als individu kan je nooit verzekeren wat een groep wel verbindt.

Gratis onderwijs heeft een prijskaartje

Ook in Congo is het schooljaar twee maanden ver. Tijdens de voorbije verkiezingsstrijd maakte huidige president Félix Tshisekedi zich sterk dat hij zijn volk gratis basisonderwijs zou geven. Zo staat het in de grondwet van Congo en zo be-

loofde ooit ook zijn voorganger Joseph Kabila. Kabila kreeg het nooit gerealiseerd. Op het eerste zicht een goede zaak mochten de financiën niet ontbreken. Naar schatting zou deze maatregel zeventig procent van de huidige begroting opslokken. Toch werd de maatregel blindelings doorgevoerd. Alternatieven werden niet gezocht. De kwaadheid is groot want ondertussen ziet de bevolking de rijkdommen van het land nog steeds vertrekken naar grote privé-investeerders. De maatregel om gratis onderwijs in te voeren leidde ondertussen tot complete chaos. Kinderen werden onmiddellijk verplaatst van betalende scholen naar publieke scholen. Gezinnen die tot voor kort geen onderwijs konden betalen, stuurden ook hun kinderen massaal naar scholen. De organisatie van onderwijs in Congo is zo schrijnend dat de overheid zelfs niet weet hoeveel kinderen er wel of niet naar school gaan.² In Congo betaalt de staat slechts een deel van de leraren. Het andere deel wordt betaald via de inschrijvingsgelden. In die scholen vallen nu de inkomsten weg en staan leraren op straat. Daarnaast is er een groep leraren die niet erkend

wordt maar wel in onderwijs werkt. Zij worden veelal vergoed met goederen zoals bijvoorbeeld een zak bloem. Scholen ontvangen per maand amper 26,90 dollar aan werkingsmiddelen. Nauwelijks genoeg om krijtjes te kopen. De leraren en onderwijsvakbonden zijn zeer ongerust. Protest zal niet uitblijven. Om de situatie op te lossen zou een investering van de Wereldbank van een miljard dollar misschien een antwoord kunnen bieden. Uiteraard zullen aan die steun voorwaarden verbonden worden. Daarover moeten nog afspraken gemaakt worden. Er is nog een lange weg te gaan. De conclusie is duidelijk. Gratis onderwijs moet ook betaald worden. Zonder openbare investeringen is er geen kwaliteitsvol onderwijs mogelijk. De ongelijkheid wordt in stand gehouden en er is geen duurzame toekomst mogelijk. De internationale onderhandelingsstafels staan ver van de dagelijkse realiteit ... Toch beseffen onze Congolese collega's dat onze internationale inzet voor de realisatie van wereldwijde duurzaamheidsdoelstellingen en de strijd voor kinderrechten meer dan belangrijk is. We hebben nog een pak werk

Onrechtvaardigheid went nooit

Twee dagen lang bezoeken we een tiental scholen. In onze ontmoetingen met schoolteams en schoolbesturen ontdekken we allerlei vormen van samenwerking met de lokale omgeving. Ze maken het verschil! We zien ongelooflijk moedige en krachtige schoolteams. Met die inspiratiemodellen kunnen vakbondscolllega's ook in andere scholen aan de slag.

Er zijn momenten die me naar de keel grijpen. Ik vecht soms tegen de tranen: "Hier-staan-wed-an-Europeanen met lege handen". Wat kunnen we nog geven? Wat kunnen we nog uitdelen? Zie hoe de kinderen hier les moeten volgen! Zo wordt mijn adem afgesneden als ik het eerste leerjaar van een publiek schooltje binnenstap. Hier zitten ... 240 leerlingen! Ik krijg geen zuurstof en heb een benauwd gevoel bij het zien en meevoelen met de leraar die hier in die grote groep staat. Hoe kan je helpen? Geen banken, geen boeken, geen schrijfgerief. Enkel twee leraren die met de moed der wanhoop blijven zingen, blijven tellen, blijven woordjes aanleren. Hun overtuiging? Het is beter dat leerlingen naar school komen dan dat ze niet komen. Wat we ze kunnen geven, geven we!

Inclusie avant la lettre

Die onmetelijke kracht voel ik ook bij Mama Magguy. Ze ligt aan de basis van Centre Baylou: een zorgcentrum, een scholencomplex en een kleiner schooltje waar ook leerlingen met een handicap welkom zijn. Soms raapt mama Magguy letterlijk de kinderen van de straat op, brengt hen opnieuw tot leven en daagt hen uit tot leren. De leerlingen met soms een zware handicap leren er tussen de gewone leerlingen. Integratie gebeurt er op natuurlijke wijze. Inclusie avant la lettre. De leraren werken er gedifferentieerd. In hun lessen gaan ze aan de slag met takjes en steentjes om het verschil te maken. Voor haar is elk kind "een vrachtwagen vol grondstoffen". "De school moet hen helpen sorteren, waarden". Haar leerlingen schoppen het ver. Wat mama Magguy doet is uitzonderlijk want buitengewoon onderwijs bestaat er niet in Lubumbashi. Toch wil ze nog verder. Het is haar hoop om korte trajecten van professionalisering met lerarenteams uit ons buitengewoon onderwijs te kunnen realiseren.

Onderwijs is het krachtigste wapen

"J'ai le droit de jouer, de rêver" staat er op een schoolmuur. Het blijft op mijn netvlies en in mijn hart gebrand. Dat recht zou elk kind moeten ervaren. Daarom zullen we ons als COV ook internationaal blijven inzetten. Zowel in woord en daad want als niemand in de wereld van de ander houdt, zullen de sterken de zwakken overwinnen. Het is ook de weg van hoop. Om het met de woorden van Nelson Mandela te zeggen: "Onderwijs is het krachtigste wapen dat kan worden gebruikt om de wereld te veranderen".

Recht op onderwijs, geen droom!

Onze grootste uitdaging is om voor alle kinderen het recht op onderwijs te realiseren én dat wereldwijd. Recht op onderwijs is de basis van alle andere mensenrechten. Daarom werden internationaal duurzame en strategische doelstellingen afgesproken. Doelstelling 4 is duidelijk: "Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen!" Toch zijn er 121 miljoen kinderen die nog nooit naar school geweest. UNESCO berekende dat regeringen per jaar nog 22 miljard dollar extra zouden moeten opleggen om de doelstelling te kunnen bereiken tegen 2030. Het COV bouwt mee aan deze wereldwijde droom via solidariteitsprojecten en deelname aan de internationale vakbondswerking. We focussen op kwaliteit van onderwijs en de waardering van het lerarenberoep. Dit zijn ook de raadgevingen opgenomen in de Unesco-aanbeveling over het Statuut van Leraren en (1966). Elk jaar op Wereldlerarendag, 5 oktober, brengen we deze aanbeveling extra onder de aandacht.

<https://sustainable-development.un.org/sdgs>